

OPGEMERKT

TINA DE GENDT, historica en journaliste

Beschouwingen bij het boekje *Regendruppels zijn hier veel kleiner. Verhalen van nieuwe Gentenaars*

In de ander leren we onszelf kennen. Uit de verhalen van migranten die werden opgetekend in *Regendruppels zijn hier veel kleiner* kunnen we heel wat opsteken over de stad waarin we leven, de cultuur die er heerst, de normen en waarden waar we zo hoog mee oplopen. Maar ook over de manier waarop we met materieel erfgoed omgaan. En hoe het beter kan.

Antoon Gailly, een antropoloog en psycholoog die sommigen onder jullie wellicht gekend hebben, want hij heeft een tijdlang in Gent gewerkt, heeft het in één van zijn publicaties over de 'spiegelfunctie' van cultuur. Volgens hem was het zo dat als mensen van verschillende culturen met elkaar geconfronteerd worden, ze onvermijdelijk iets bijleren: niet zozeer over de ander, maar vooral over zichzelf. Hij schreef erbij: 'Cultuur is wat het water is voor een vis en pas wanneer een vis uit het water is, beseft hij de existentiële betekenis van water'. Door de verschillen en gelijkenissen met de ander te zien, leren we onszelf kennen. Ik weet niet of dat waar is of niet. Maar het is mij altijd bijgebleven. En toen ik het boekje *Regendruppels zijn hier veel kleiner* doornam, moest ik onvermijdelijk aan die 'spiegelfunctie' van Gailly denken. Wanneer u in het boekje bladert, zal u misschien iets meer te weten komen over

nieuwkomers, over erfgoed, over migratie, over levensverhalen, over objecten ... Wat u misschien niet verwacht is iets te leren over 'hier': de stad waarin wij leven, de mensen die er wonen, zelfs de cultuur die ze hier hebben. En de manier waarop mensen het 'hier' voor het eerst leerden kennen.

Als mensen aankomen in een nieuwe stad, vallen hen dingen op die voor hen die er geboren zijn, evident lijken. Dat de kerstman hier rood is in plaats van blauw bijvoorbeeld, zoals nochtans op veel plaatsen in de wereld het geval is. Dat ouders hier een naam kiezen nog voor het kind geboren is, terwijl men daar in veel landen mee wacht tot een week na de geboorte. Dat er overal rijkhuizen zijn zodat de straten allemaal op elkaar lijken. Maar bijvoorbeeld ook dat veel mensen hier hun voorgevel wassen en bloemetjes op de vensterbank zetten.

Doordat migranten de stad vanuit een andere achtergrond bekijken, zien ze ook dingen die de lokale bevolking vaak ontgaan. Elke Gentenaar kent de Korenlei, maar wie weet dat daar op een gevel een gedenkplaat hangt voor de Portugese soldaten die in België gesneuveld zijn tijdens de Eerste Wereldoorlog? En weet u dat toeristen in België wel met een internationaal rijbewijs mogen rijden, maar migranten uit bepaalde landen niet? Ik heb dankzij dit boekje ook de patisserie Jacquet in de Vlaanderenstraat ontdekt, die nochtans al bestaat sinds 1963. En pas nadat ik de getuigenis van Gulnara Sizova had gelezen, ben ik beginnen appreciëren dat Gent inderdaad op haar mooist is vlak na een regenbui.

Door in te zien dat dingen elders op een andere manier gedaan worden, leer je ook dingen over je eigen cultuur. Zoals het in Vlaanderen blijkbaar niet normaal is om bij je buurman aan te kloppen voor zout of een ei als je die niet in huis hebt. Dat alle Belgen (of toch vele) met de fiets naar het werk gaan. Dat het normaal is dat je je vrienden een jaar niet ziet en geboortekaartjes krijgt van vrouwen die je nooit zwanger hebt gezien. Dat je hier je ge-

sprekspartner altijd in de ogen moet kijken, anders kom je over als niet echt betrouwbaar.

Maar ik heb ook geleerd dat veel mensen Vlamingen oprecht beschouwen als een gastvrij volk, nooit te beroerd om iemand in nood te helpen. En dat ze in Gent, dankzij de Gentenaars, heel snel een warm thuisgevoel hebben ervaren. Ik moet zeggen dat dat soort dingen mij wel geruststelt in deze tijden waarin we in Europa inderdaad heel veel over 'onzelf' leren door de confrontatie met 'de ander'. Bijvoorbeeld over hoe ernstig we het eigenlijk menen met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de Conventie van Genève en over wat we eigenlijk bedoelen met de vrijheid van meningsuiting. In het boekje verwijst Nayibe Gonzalez Ayala naar België als het land van 'Veiligheid, Rechten en Plichten'. Misschien een interessant alternatief voor de huidige ondertitel van ons land: 'Voor vorst, voor vrijheid en voor recht'?

Vertrekkend vanuit ons gedeeld verleden, zijn we onvermijdelijk op weg naar een gedeelde toekomst. Hoe die er zal uitzien, wordt voor een groot deel nu bepaald. Hoezeer zijn we bereid om naar elkaar te luisteren en compromissen te sluiten? Welke waarden en normen delen we en op welke punten kunnen we het oneens blijven? Dat zijn de grote vragen die ons in deze fase bezighouden. Persoonlijk denk ik dat we niet open genoeg kunnen staan voor elkaar en elke kans moeten grijpen om van elkaar te leren.

In *Regendruppels zijn hier veel kleiner* doen enkele migranten hun verhaal aan de hand van een voorwerp uit hun land van herkomst. Heel vaak gaat het om een familie-erfstuk dat ze koesteren. Zoals de snorrenschuur van Tibor of de testi van Zeynep grootmoeder. Dat zette mij aan het denken over mijn eigen erfstukken. Van mijn eigen lieve grootmoeder heb ik enkel een radio geërfd en een rok, die ik aantrek voor speciale gelegenheden. Van mijn overgrootmoeder, die ik nochtans wel gekend heb, heb ik enkel de herinnering aan de geur

van sigaretten, vermengd met snoepjes, die haar steeds omringde.

Een van de gevolgen van migratie is dat mensen hun bezittingen grotendeels achterlaten. Vooral mensen die vluchten voor oorlog, kunnen meestal heel weinig meenemen. Daardoor koesteren veel mensen die uit migratie komen, het weinige dat de tocht heeft overleefd als erfstuk. Dat blijkt ook uit de vele mooie getuigenissen in dit boek. Maar het is niet omdat je niet (of niet meer) migreert, dat je erfstukken veilig zijn. Hier loert er een veel groter gevaar voor het behoud van ons materieel erfgoed, namelijk onze consumptiedrang. We kopen alles nieuw en gooien alles wat niet modern genoeg is, weg. Wie houdt vandaag nog een nutteloos geworden kruik bij? Of een snor-schaartje waarvan een mes is afgebroken? Een handgeweven matras met een gat erin? Wie vertelt zijn kinderen nog over de herinneringen die hij aan dat voorwerp verbindt?

Beschouw dit boekje dus ook als een uitnodiging om zelf in uw kasten of zolders te gaan rommelen en uw erfstukken in kaart te brengen, Misschien vindt u wel iets dat voor u veel waarde heeft, het hoeft niet kostbaar te zijn of uniek, maar iets waaraan een herinnering kleeft. En ga dan naar uw kinderen of familieleden, en deel die herinnering met hen.

Rebecca Vangestel (red.)
Regendruppels zijn hier veel kleiner.
Verhalen van nieuwe Gentenaars,
Gent: Amsab-ISG, 2015, 98 pp.
Prijs: € 15 (€ 12 voor leden van Amsab-ISG)
Bestellen: orders@amsab.be

manieren

Djenab Bangoura
uit Conakry, Guinee
in België sinds 1998
woont in Melle
Foto: Marta Comesaña

Je moet een meter en een peter zoeken. Je hebt dat nodig, dat is zeer belangrijk. Je kunt dat vergelijken met school, in het eerste leerjaar. Op inburgering kan je wel een beetje leren: hoe je je vuilnisbak moet buitenzetten bijvoorbeeld. Dat je naar de rechtbank kan gaan, naar de politie ... Maar ze kunnen je niet leren samenleven met een buurman die een hond heeft die hij overal kaka laat doen. Dat je niet bij je burens mag vragen om zout, want dat is hier niet normaal. In Afrika is het normaal om bij de buurman te gaan voor van alles. Het is normaal om de burens uit te nodigen om bij jou te komen eten. Hier is dat abnormaal. Bijvoorbeeld, je hebt een vriendin die thuiskomt om twaalf uur, je bent aan het koken, en je zegt: 'Schuif mee aan tafel' ... Hier niet! Je kan het niet maken om op een bepaald uur ergens te gaan, dan ben je niet welkom.

papieren

Dzjamal Kussainov
uit Almaty, Kazachstan
in België sinds 2000
woont in Wichelen
Foto: Yilmaz Koçak

Toen mijn asielaanvraag nog in behandeling was en ik op papieren wachtte, wilde ik zelfs geen tv kopen. Stel je voor dat er een negatieve beslissing kwam, dat ik werd uitgewezen. Wat had ik dan met die tv moeten doen? Of met kasten? Daarom heb ik zo veel jaren niks gekocht. Ik had enkel kleren, verder niets.

Enkele verhalen uit het boekje *Regendruppels zijn hier veel kleiner. Verhalen van Gentse nieuwkomers*

Tibor Moczo
uit Košice, Slowakije
in België sinds 1998
woont in Gent
Foto: Geert Bonne

schaar

Als kind was ik vaak bij mijn grootvader. Zo zag ik hem bij gelegenheden zijn snor knippen met een voor mij heel interessante schaar. Geen grote, ook geen kleine, één met gaatjes om je vingers door te steken. Ze was heel scherp. We mochten er van grootvader niet mee knutselen, hoe verleidelijk dat ook was. Niemand mocht ermee knippen: het was zijn schaar en hij gebruikte die enkel voor zijn snor. Als *prímás*, eerste violist van zijn groep, was het voor hem belangrijk dat die er altijd goed uitzag.

Na zijn dood belandde de schaar bij mijn moeder. Ik mocht ze af en toe gebruiken voor mijn snor. De trots waarmee ik die draag, heb ik aan mijn grootvader te danken. Toen de schaar wat bot werd, liet mijn moeder ze slijpen bij een messenslijper. Maar die brak de schaar. Mijn moeder hilde toen ze dat zag, alsof zo ook onze herinneringen aan grootvader gebroken waren. Ik was razend. Wat overgebleven is van de schaar prijkt nu in mijn verzamelkastje. Ze heeft haar rust al lang verdiend.